

La recuperació de l'arqueta de Banyoles

Text > ÀNGEL VERGÉS I GIFRA

L'advocat Carles Mascort ha escrit un llibre que narra els esforços, les vicissituds i les peripècies personals que va viure amb la recuperació de les figures de l'arqueta de Sant Martíria. A la primera part del llibre, Mascort narra la devoció al patró de Banyoles i descriu les figures d'aquesta joia gòtica del segle xv. Tot seguit, detalla els períodes de recuperació de les diverses figures robades de l'arqueta l'any 1980.

Anomena període «fosc» el que va del gener de l'any 1980 fins al juny de l'any 1997. Aquest període comprèn la detenció i «redempció» d'Erik el Belga, el lladre de l'arqueta, i l'obtenció de la partida pressupostària de l'Estat gràcies a la repatriació del boiximà que va servir de pagament per recuperar les figures. Mascort anomena el capítol següent període «gris», del juny de 1997 al gener de 2005. Aquesta etapa inclou el fet més lluminós: la identificació per part de la professora Francesca Español de dues figures de l'arqueta que la sala de subhastes Sotheby's tenia en catàleg, el juny de l'any 1997. Aquesta és la pedra de toc de tota aquesta història. Les negociacions amb el matrimoni que posseïa les disset peces de l'arqueta de Banyoles no van ser fàcils. Per arribar a bon port, el Ministeri de Cultura va inten-

tar la intermediació de la galeria d'art Neuse, però no van obtenir resultats.

El període «resolutiu» descriu l'avenç del matrimoni holandès per negociar amb un representant del bisbat de Girona, l'aparició en escena de l'autor i la compra escalonada de les diferents figures. Mascort detalla amb precisió els viatges, les nits a l'Hotel Empereur de Maastricht, els carrers laberíntics i perdedors de Lieja. El lector no entendreà per què l'autor inclou el matrimoni holandès Deckers Dinjens als agraïments del final del llibre, quan els ha descobert actuant com un autèntic clan mafiós. És indubtable que el matrimoni es va voler lucrar amb la venda de les estatuetses malgrat saber que eren fruit d'un robatori. El mateix autor del llibre ens presenta la parella amenaçant els negociadors de l'Estat de fer-les desaparèixer si no s'arriba a un acord. Actuen de manera sigil·losa, paorosa i amb un recel extrem. Demanen el mòbil de l'advocat i el del traductor quan un d'ells se'n va a buscar les figures. Canvien d'habitació d'hotel per tal de comptar millor els bitllets i no aixecar sospites. Al lector li queda saber quin procés s'hauria esdevingut si no s'haguessin pagat els 550.000 euros per la compra de les figures recuperades. Al llibre hi

De la segona part, val la pena destacar-ne algunes monografies. La dedicada a l'Institut Ramon Muntaner, de Figueres, que va estar a punt de desaparèixer quan el nou règim només volia instituts a les capitals de província i a les ciutats de més de cinquanta mil habitants. La que estudia com la Sección Femenina de Falange Española y de las JONS adoctrinava les futures mestres gironines. O els intents de l'Escola Pia per mantenir la seva identitat catalana i relativament oberta amb la creació del Centre Escolapi de Muntanya per part d'Octavi Fullat, que adoptaria el mètode escolta.

La tercera part, «Educació fora de l'escola», es fixa en el que avui anome-

nem educació social i educació en el lleure. I el primer que hem de tenir clar és que, després de la Guerra Civil, la Falange i l'Església catòlica varen detenir en exclusiva aquests dos camps. La Falange va tenir un èxit relatiu en l'àmbit dels esports i els campaments (per mitjà de l'Organización Juvenil Española). L'Església, en canvi, va tenir un paper rellevant en tota la xarxa de beneficència (des dels hospicis fins als asils, els psiquiàtrics i els reformatoris) i en l'educació en el lleure mitjançant Acció Catòlica, que va donar cobertura tant al moviment escolta com als casals i les colònies d'estiu. En el cas del bisbat de Girona, val la pena esmentar el nom d'Eduard Puigbert.

MASCORT YGLESIAS, Carles.
Una nit i trenta anys. Banyoles: MMV Edicions, 2024. 156 p.

afegiria, però, una anècdota. La història de l'arqueta de Sant Martíria té un episodi memorable perpetuat per la tradició oral banyolina. Durant la Guerra del Francès, l'arqueta fou guardada en un baiard cobert de fems per tal de burlar les tropes napoleòniques, cobejoses sempre de botí. Si l'arqueta de Sant Martíria es va conservar fins a l'any 1980 va ser gràcies a la perícia i l'habilitat dels banyolins i banyolines que van ser capaços de protegir-la durant centúries de les urpes avaricioses.

GONZÁLEZ-AGÀPITO, Josep;
MARQUÉS, Salomó; MAYORDOMO,
Alejandro i SUREDA, Bernat
(ed.). **Tradició i renovació
pedagògica, 1939-1975:**
**Andorra, Catalunya, Illes
Balears i País Valencià. Volum I
(1939-1958).** Barcelona: Institut
d'Estudis Catalans, 2024. 424 p.